

Skjøtselsplan for kulturlandskap på Verket, Asker kommune, Akershus

Oppfølging av tradisjonell slåttemark som utvalgt
naturtype

Hilde S. Rui

Skjøtselsplan for kulturlandskap på Verket, Asker kommune, Akershus

Forfattere: Hilde S. Rui

Publisert: 29.01.2024

Antall sider: 60 sider

Publiseringstype: PDF med aktive lenker

Oppdragsgiver: Statsforvalteren i Oslo og Viken

Tilgjengelighet: Dokumentet er offentlig tilgjengelig

Rapporten refereres som: Rui, H. S. 2025. Skjøtselsplan for kulturlandskap på Verket, Asker kommune, Akershus. Biofokus rapport 2025-005. Stiftelsen Biofokus. Oslo.

Forsidebilder: Marteplassen slåtteåker i Asker kommune / Strandvegetasjon øst på Verket / Trolig gul småfingersopp funnet på Marteplassen / Såpeurt (SE) / Blåklukke. Foto: Hilde S. Rui

Biofokus rapport 2025–005

ISSN 1504-6370

ISBN 978-82-8449-459-3

Gaustadalléen 21
NO-0349 OSLO
Org.nr: 982 132 924
post@biofokus.no
www.biofokus.no

Forord

Skjøtselsplanen for kulturlandskap på Verket i er utarbeidet av Biofokus på oppdrag fra Asker kommune. Skjøtselsplanen gir faglig funderte anbefalinger for restaurering og skjøtsel av den trua naturtypen slåttemark, og er i samsvar med handlingsplanen for utvalgt naturtype slåttemark. Den baserer seg på feltebefaring og intervjuer med grunneieren og driftsansvarlige.

Rapporten er delt inn i to hoveddeler. Første del gir en kort beskrivelse av slåttemark på Østlandet. Andre del er rettet mot den som skal utføre skjøtsel og forvaltningen, og omhandler naturgrunnlaget og dagens drift i området, samt beskrivelsen av konkrete restaurerings- og skjøtselstiltak innenfor lokalitetene.

Som vedlegg finnes en beskrivelse av de verdifulle naturtypene som inngår i drifta. Den genererer i hovedsak informasjon rettet inn mot forvaltning, inkludert søkbare egenskaper for området i Miljødirektoratets naturbase.

Biofokus takker Asker kommune ved Silje Klo Hansen for godt samarbeid i prosessen med skjøtselsplanen. Vi takker også skjøtselsansvarlig for faktaopplysninger, god dialog og verdifulle innspill til planen.

Oslo, 29.01.25

Hilde S. Rui

Innhold

1	Slåttemark på Østlandet.....	5
2	Skjøtselsplan for Marteplassen og Verket 2.....	8
2.1	Innledning	9
2.2	Hensyn og prioriteringer	10
2.3	Tradisjonell og nåværende drift.....	10
2.4	Aktuelle erfaringer med skjøtselen	13
2.5	Artsmangfold og eventuelle observerte endringer.....	13
2.6	Mål for verdifull slåttemark.....	14
2.7	Restaureringstiltak	16
2.8	Skjøtselstiltak	17
2.9	Oppfølging av skjøtselsplanen	20
3	Kilder.....	21
4	Vedlegg	22
4.1	Bilder	22
4.2	Naturtypelokaliteter.....	44
4.3	Artsliste.....	47
4.4	Tiltakslogg, grunneiers/drifters notater.....	59

1 Slåttemark på Østlandet

Tradisjonelle slåttemarker er naturenger i inn- og utmark med ville plantearter, som har blitt slått for å skaffe vinterfôr til husdyra. Slåttemarkene ble gjerne slått seint i sesongen, etter at de fleste plantene hadde blomstra og satt frø. De er ofte overflatelydda for stein, men har i mindre grad vært oppdyrket og tilsådd i seinere tid, og er ikke- eller i liten grad gjødsla. Slåttemarkene har tradisjonelt vært høstbeita og kanskje også vårbeita. Hvordan slåttemarkene har vært skjøttet varierer imidlertid fra sted til sted.

Slåttemarkene er ofte urterike (blomsterrike), og omtales gjerne som «blomsterenger». De huser også ofte et stort mangfold av insekter. Artssammensetningen i slåttemarkene kan variere mye på grunn av forskjeller i jordsmonn, høyde over havet m.v. Etter fuktighetsforholdene skilles det mellom tørreng, friskeng og fukteng.

I tørr-friskengene på Østlandet vokser vanlige arter som grasene gulaks og engkvein, samt bleikstarr, ryllik, blåklokke, tepperot, øyentrøst, gjeldkarve, smalkjempe, tiriltunge, hårsveve, småengkall, prestekrage, engtjæreblom, engnellik, storblåfjær, hvitmaure, rødkløver, engknoppurt og rødknapp, men også sjeldnere arter som den trua arten solblom.

To enger i Flesberg. Over: Tørreng med engtjæreblom, prestekrage, gulaks, tiriltunge, stemorsblom. Bildet t.h viser kattefot som ofte vokser tørt og på grunnlendt mark. Under: rikere og friskere eng med brudespore, hjertegras (bilde t.h), harerug, blåfjær, småengkall, rødkløver, gulaks, fuglevikke, tepperot m.m. Alle foto: Ellen Svalheim.

Hvis jordsmonnet har litt kalkinnhold kan man også finne gulmaure, vill-løk, flekkgrisøre, vill-lin, flekkmure, rundskolm, fagerknoppurt, dunkjempe, smalfrøstjerne, marianøklebånd, orkideer som brudespore og hvitkurle, grasarter som dunhavre og hjertegras samt den lille bregnen marinøkkel. Også den sørlige orkideen søstermarihånd kan inngå i slike enger. I seterområdene tilkommer fjellarter som fjelltimotei, setermjelt, blåmjelt, fjellbakkestjerne, fjellfiol og fjellnøkleblom.

Stølsvoll i Valdres med prestekrage, blåklokke, småengkall, fjellgulaks og ulike marinøkler. I seterområdene vokser gjerne engarter fra lavlandet sammen med fjellplanter som fjelltimotei (t.h.). Begge foto: Ellen Svalheim.

I frisk slåttemark (dvs. litt fuktigere eng) vokser relativt høyvokste arter som skogstorkenebb, hvitbladtistel, rød jonsokblom, enghumleblom, og ballblom, men også lavere arter som gulaks, ryllik og harerug vokser der. Litt kalkkrevende arter som skogmarihånd og stortveblad kan forekomme, og i fjellet kommer arter som svarttopp til. Fuktenger domineres gjerne av gras- og starrarter samt vanlige arter som enghumleblom og myrfiol. Hanekam kan også være et karakteristisk innslag. Hvis fuktenga er kalkpåvirket kan man finne mer krevende arter som stortveblad.

Frisk- fuktig eng i Kongsberg kommune med bl.a. ballblom, skogstorkenebb, enghumleblom, engsyre. T.h.: I fuktige enger på Østlandet vokser gjerne hanekam. Foto: Ellen Svalheim.

Mange gamle slåttemarker brukes i dag til beite eller er grodd igjen. «Tradisjonelle» slåttemarker har derfor blitt svært sjeldne og det er spesielt viktig at gjenværende slåttemarker holdes i hevd. Generelle restaurerings- og skjøtselstiltak er omtalt i veiledningsheftet (E. Svalheim et al., 2018), og konkrete råd for skjøtsel av din lokalitet beskrives i denne skjøtelsplanen. Nærmere omtale av ulike plantearter fra engene finnes i Bondens kulturmarksflora for Østlandet (Bele et al., 2011). Mye av denne teksten om slåttemark på Østlandet er hentet fra den.

2 Skjøtselsplan for Marteplassen og Verket 2

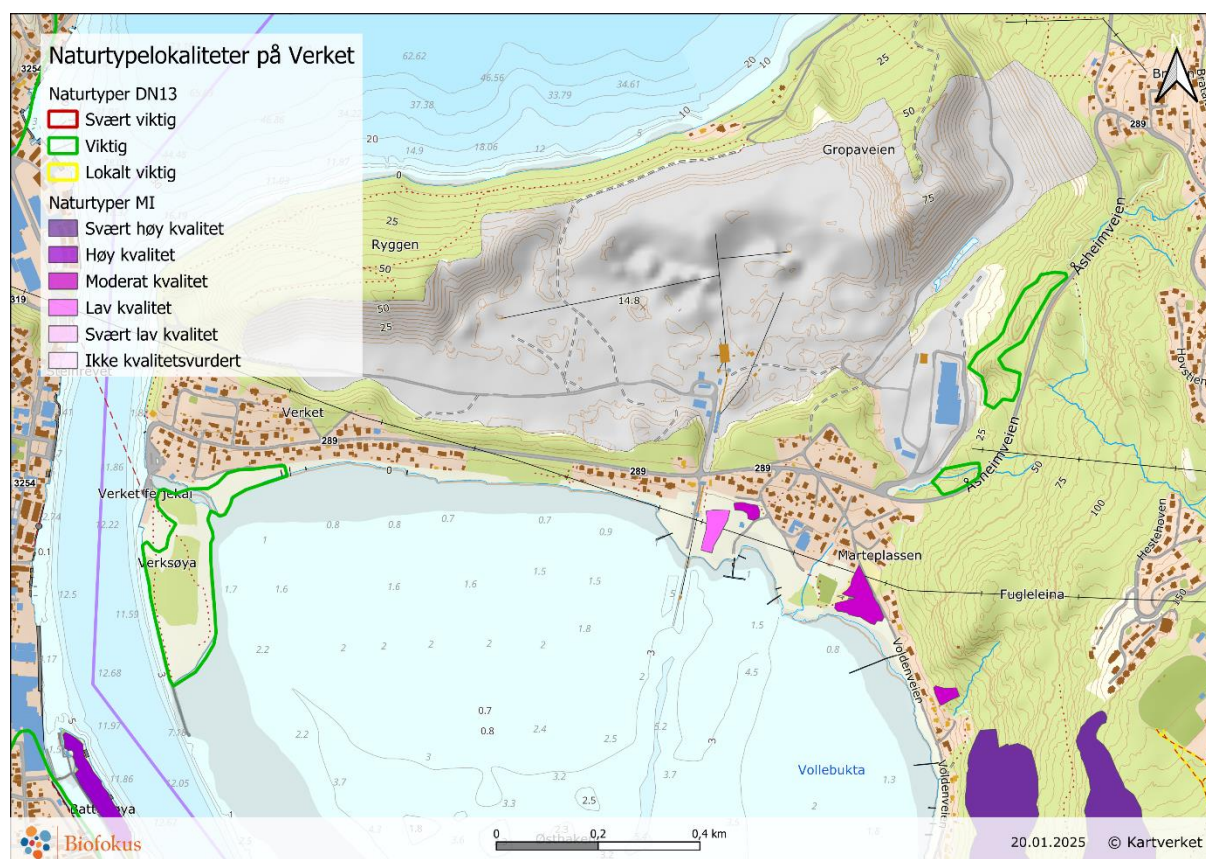
GRUNNEIER: Asker kommune		ANSVAR SKJØTSEL: Asker kommune		LOKALITETSVERDI I NATURBASE ¹ : Marteplassen Verket 2
DATO UTARBEIDING AV 1.SKJØTSELSPLAN: 27.01.25 DATO REVIDERING: -		DATO BEFARING (1.SKJ.PL.): 03.09.24 DATO BEFARING (REVIDERING): -		
KONTAKT MED GRUNNEIER/BRUKER (TELEFON, BEFARING, EPOST MM): Befaring i felt 03.09.24. Samtale med skjøtselsansvarlige i Asker kommune. Telefon og e-postkontakt med Asker kommune ifm. ferdigstillelse av skjøtselsplan.				
1.SKJØTSELSPLAN UTFORMET AV: Hilde S. Rui REVIDERT UTGAVE UTFORMET AV: -				FIRMA: Biofokus
UTM SONE LOKALITET(ER): 32 W 32 W	NORD: 6608938 6609057	ØST: 581176 580987	GNR./BNR.: 309/1 309/1	
LOKALITET: Marteplassen (NINFP2210081601) Verket 2 (NINFP2210081607)		NÅVÆRENDE AREAL PÅ SKJØTSELSPLAN-/NATURBASE LOKALITET: 5,4 daa. 1,1 daa.	AREAL (ETTER EVENTUELL RESTAURERING): - -	
DEL AV VERNEOMRÅDE: Nei HVILKET VERN: -		DEL AV UTVALGT KULTURLANDSKAP: Nei		

¹ Verdisettingen er definert etter DN Håndbok 13 (Direktoratet for Naturforvaltning, 2007) og faktaark for slåtteområde, utformet av Ellen Svalheim (E. J. Svalheim, upubl) .

2.1 Innledning

Verket består av en rygg med moreneavsetning som krysser Drammensfjorden mellom Hurum og Svelvik. Nordre del (utenfor vurderingsområde), der det er drevet uttak av masser, består av breelvavsetning mens det sør for Fjordveien består av marin strandavsetning (NGU, 2025). Avsetningene ligger på berggrunn av granitt (NGU, 2023). Området ligger i boreonemoral vegetasjonssone i svak oseanisk seksjon (Moen, 1998).

I 2021 gjorde Biofokus en helhetlig kartlegging av Naturtyper etter Miljødirektoratets instruks (Miljødirektoratet, 2024) i sørøstre del av Verket (Blindheim, 2021). Dette inkluderer bl.a. de to vurderte slåttemarkene. I tillegg er det fra 2014 kartlagt sandfuruskog etter DN-håndbok 13 (Direktoratet for Naturforvaltning, 2007) på Verksøya i vest. Denne lokaliteten inkluderer sandstrand og sanddyne ovenfor Verksrenna som det er gjort noen skjøtselsvurderinger for. Figur 1 nedenfor viser de avgrensa naturtypelokalitetene både etter Miljødirektoratets instruks og DN-håndbok 13.

Figur 1 Kartet viser kartlagte naturtypelokaliteter på Verket i grønn linje (DN-13) og med lilla flater (MI).

Slåttemarkene er en utvalgt naturtype etter forskrift og er rødlistet naturtype med kategori kritisk trua (CR) (Artsdatabanken, 2018). Sanddynemark er rødlista som sårbar (VU) (Artsdatabanken, 2018). Fra tidligere var det påvist enkelte rødlistede arter, enghavre (NT), ullurt (NT), klåved (NT), ormetunge (NT), mandelpil (NT), ask (EN) og dvergforglemmegei VU (Artsdatabanken, 2021). Det er gjort mye kartlegging av insekter i området. I tillegg har det vært påvist flere problemarter eller fremmede arter, bl. a. rynkerose (SE), nattlys (PH), såpeurt (PH), kanadagullris (SE) og hvitdodre (SE) (Artsdatabanken, 2023).

Etter oppdragsbeskrivelse er det de tre avgrensede områdene i Figur 2 som er vurdert i denne skjøtelsesplanen. De to kartlagte slåttemarkene, Marteplassen og Verket 2 ligger i undersøkelsesområde 1, mens sanddynemarka som del av den kartlagte sandfuruslogen ligger i undersøkelsesområde 2.

Figur 2 De tre avgrensede polygonene viser områdene som er befart i felt i 2024 og som det er vurdert skjøtelses- og restaureringsbehov for i denne skjøtelsesplanen.

2.2 Hensyn og prioriteringer

På Verket er det i dag to lokaliteter med slåttemark samt andre mer eller mindre skjøtelsesavhengige lokaliteter knytta til kulturlandskap. Brorparten av omtalte områder er på Asker kommune sin grunn, men det er også noen områder på privat grunn. Her er dialog med grunneier viktig. Hovedprioriteten er å videreføre dagens skjøtsel av slåttemarkene samt å forbedre dagens tilstand ved mer tilpasset skjøtsel og/eller fjerning av fremmede arter eller problemarter. I området er det mye ferdsel, turgåing, bading, og det må tas hensyn til at det er et viktig friluftsområde.

2.3 Tradisjonell og nåværende drift

Det er usikkert hvordan hevdene av slåttemarkene på Verket var før kommunesammenslåingen i 2020, men historiske flyfoto kan gi noen indikasjoner. Ut fra flyfoto var slåttemarka i øst, Marteplassen, dyrka opp i 1956. Etter at dyrkinga av åkeren tok slutt har arealet blitt skjøttet mer som plen og/eller eng, antakelig ikke veldig bevisst. Fra flyfoto i 2011 ser vi at den vestre delen er slått som plen mens østre del har fått vokse mer fritt. Dette skillet mellom vestre og østre side er fremtredende helt til 2023. Asker kommune har opplysninger om at Marteplassen ble skjøttet som plen fra 2020 til 2023 (Hansen, S.K.,

personlig kommunikasjon, 21. januar 2024). Etter at området ble kartlagt som slåttemark i 2022, gjorde kommunen om skjøtselen i 2023 fra plenklipp til årlig maskinslått på sensommeren. Enga i øst ble imidlertid også klippet i juni 2023 av en nabo ved et uhell. I 2024 ble enga slått i tidlig september og graset ble samlet sammen og fjerna noen dager senere (personlig kommunikasjon med skjøtselsansvarlige, 9. september 2024). Slåttemarkene er planlagt skjøttet som slåttemark iht. til denne skjøtselsplanen fremover.

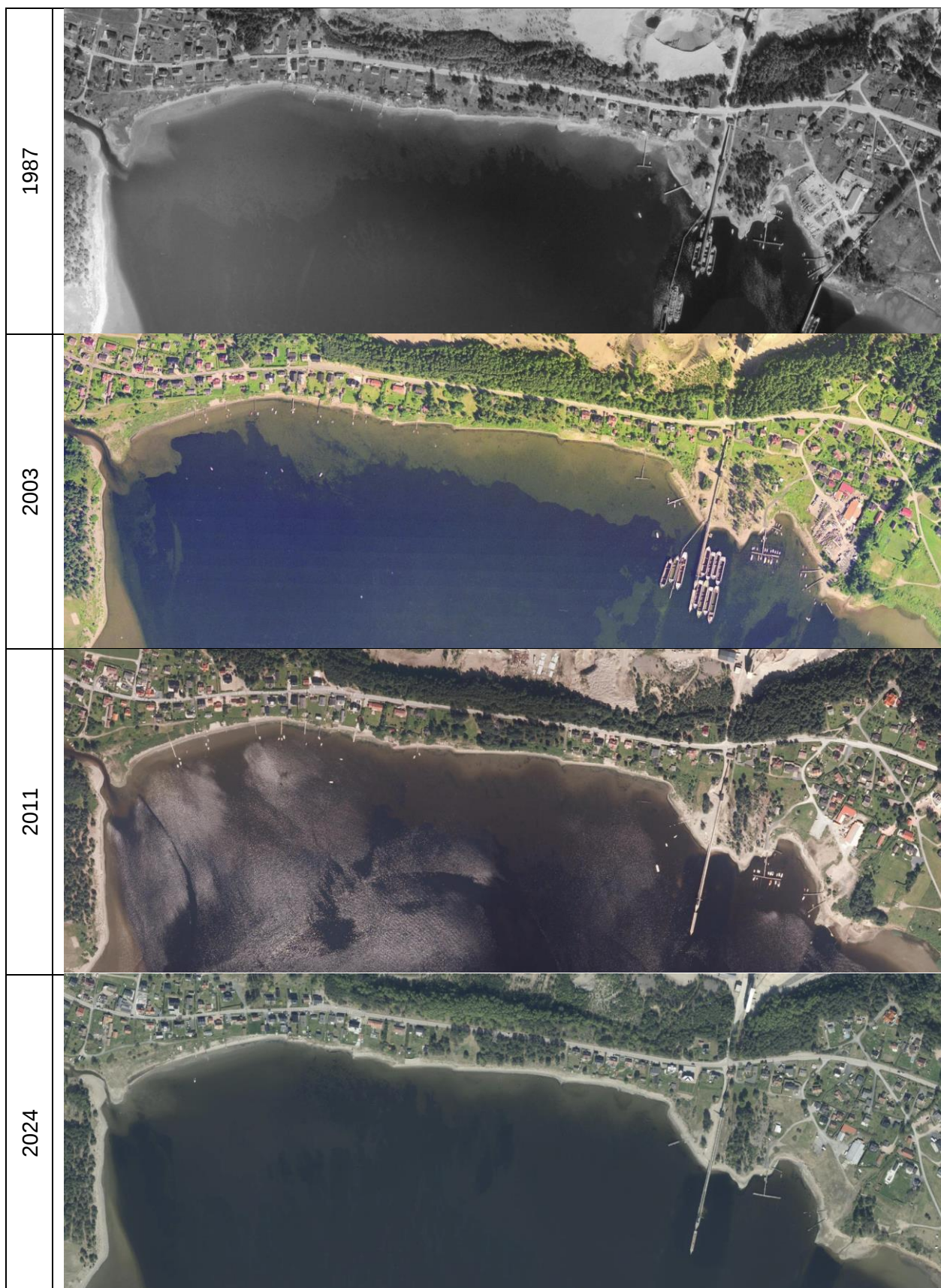
Andre områder innenfor undersøkelsesområdet (Figur 2), da spesielt i område 1 og 3 blir skjøttet som plen og ser ifølge historiske flyfoto ut til å ha blitt holdt som plen siden senest 2003.

Skrotemarksområdet i område 1 var brukt som et lagringssted for ulike gjenstander til et sted mellom 2003 og 2008. Fra 2008 har området sakte naturlig vokst til med skrotemarksvegetasjon.

Furuskogen i område 1 er ung og vokste til fra 1956 til 1977 (historiske flyfoto). Mye av massene skogen står på er antakelig ikke av naturlig opphav.

Gjennom epostutveksling med Asker kommune, ble det opplyst om at Oslofjordens Friluftsråd siden 2021 sammen med Asker kommune har arrangert årlige dugnader for å fjerne fremmedarten rynkerose (SE) ved sanddynene ved Verksøya i område 2 (Dees, M. W., personlig kommunikasjon, 21. januar 2024). I 2021 ble de aller største forekomstene av rynkerose her fjernet ved hjelp av gravemaskin. For å hindre ny spredning har det siden blitt arrangert årlige dugnader hvor oppslag fjernes manuelt. Det er planlagt å fortsette dugnadsarbeidet helt til rynkerosen er fullstendig bekjempet i området.

2.4 Aktuelle erfaringer med skjøtselen

Jf. Biofokus sin kartlegging av slåttemarkene i 2022 ble det vurdert at de to slåttemarkene kan forbedre sin tilstand dersom det innføres mer kontinuerlig hevd (Blindheim, 2021). Marteplassen har vært varierende skjøttet, delvis som friområde. Slåttemarkene er i dag allerede engpregete, men kan få et enda rikere mangfold av engplanter og bedret funksjon for truede insektarter ved riktig skjøtsel.

På de to slåttemarkene er det et problem med fremmede arter. Etter kontakt med skjøtselsansvarlige i Asker kommune, er det klart at det er nødvendig å finne en bedre løsning for deponering av slikt materiale slik at ikke de fremmede artene sprer seg ytterligere i området eller til nye områder. Man bør vurdere direkte brenning på egnet sted underveis i rydding/luking. Om dette er utfordrende på grunn av tørre forhold, vind eller annet, må avfallet mellomlagres på en måte som gjør at det ikke blåser utover. Lagring under finmasket nett kan fungere, dette kan også føre til at avfallet tørker og lettere kan brennes senere. Avfall fra fremmede arter med modne, vindsprede frø bør lagres under presenning.

2.5 Artsmangfold og eventuelle observerte endringer

Slåttemarka i øst (Marteplassen) er en kalkrik eng med en solid populasjon av den rødlista grasarten enghavre (NT). Ellers vokser det arter som gjeldkarve, blåklukke, stormaure, skogkløver, rødknapp, harekløver, smørbukk, tiriltunge, matsyre og ryllik. Enkelte problemarter som åkertistel, skvallerkål, burot finnes, samt fremmedartene kanadagullris (SE) og rynkrose (SE) i kanter. Området ser ut til å ha blitt skjøttet som slåttemark de siste få årene.

På den andre slåttemarka, Verket 2, består vegetasjonen av engtjæreblom, prikkperikum, rundbelg, gjeldkarve, markmalurt, rødknapp, harekløver, stormaure, engsyre, ryllik og skjærmsveve. Det er en del fremmede arter, bl.a. hviddodre (SE) og såpeurt (PH) spredt rundt enga, samt en del i kanter, som rynkrose (SE), syrin (SE), snøbær (HI), stikkelsbær (PH) og nattlys (PH). Området ser ut til å ha blitt skjøttet som slåttemark de siste få årene.

På sandområdene i vest (tilhører DN-13-naturtypen Verketsøya) er vegetasjonen svært varierende, med en blanding av eng/tørrbakkearter (tiriltunge, harekløver, nikkesmelle (NT), blåklukke, gjeldkarve, engknoppurt, rundbelg), salttolerante strandarter (strandrug, markmalurt, strandarve), strandsumparter (fredløs) og ruderat- eller tangvollarter (burot, reinfann, lintorskemunn). Det er mange fremmede arter, som fagerfredløs (SE), hviddodre (SE), nattlys (PH) såpeurt (PH) samt store busker av syrin (SE), snøbær (HI) og rynkrose (SE). Området holdes delvis åpent av flo og havpåvirkning, spesielt det lengst nede langs vannet. Små områder lengst opp blir skjøttet som plen.

Område 3 (Figur 2) består av plen- og hagearealer med vanlige arter som blåklukke, rundbelg, prikkperikum, harekløver, stormaure, gulmaure, tepperot, rødknapp, hvitkløver, skogkløver, ryllik og matsyre, samt vanlige gressarter på plen. Det er mange fremmede buskvekster, spesielt syrin (SE), blankmispel (SE) og rynkrose (SE), samt de mindre dominerende såpeurt (PH) og filterarve (SE). Området ser ut til å bli skjøttet som plen.

2.6 Mål for verdifull slåttemark

HOVEDMÅL FOR LOKALITETEN(E):

Opprettholde og videreutvikle engvegetasjon og artsmangfold.

Redusere og/eller fjerne fremmede arter, problemarter, busker og løvoppslag.

EVENTUELLE SPESIFIKKE MÅL FOR DELOMRÅDER:

Sone 1 – Slåttemark. Opprettholde og videreutvikle slåttemarksstruktur og -artsmangfold på de to slåttemarkene i område 1 (Marteplassen og Verket 2).

Sone 2 – Plen. Skape engliknende vegetasjon ved årlig slått.

Sone 3 – Sanddynemark. Ta vare på sanddyne- og strandsumpvegetasjon.

Sone 4 – Sanddynemark. Skape engliknende vegetasjon ved å fjerne fremmede busker og årlig slått.

Sone 5 – Skrotemark. Skape habitater for pollen- og nektarsøkende insekter ved å tilrettelegge for engvegetasjon, fjerne fremmede arter, holde busksjiktet nede, og gjerne beholde noe eksponert sand.

Sone 6 – Svartor/furuskog. Ta vare på svartor-/furuskogen ved å redusere fremmede arter og løvoppslag, og senere fri utvikling.

Sone 7 – Furuskog. Skape en lysåpen furuskog med naturlig skogsdynamikk.

TILSTANDSMÅL FOR ENKELTE AV ARTENE:

Opprettholde bestanden av rødlistearten enghavre (NT) på slåttemarka på Marteplassen.

Overvåke ormetunge (NT) på sanddynemarka i vest.

Fjerne alle fremmede busker, dvs. syrin (SE), blankmispel (SE) og rynkerose (SE). Spesielt gjelder dette for sone 4.

Redusere innslaget av andre fremmede arter, spesielt såpeurt (PH), nattlys (PH), hvitdodre (SE) og kanadagulliris (SE).

Figur 3 Skjøtsel- og restaureringssoner i undersøkelsesområde 1.

Figur 4 Skjøtsel- og restaureringssoner i undersøkelsesområde 2.

Figur 5 Skjøtels- og restaureringssoner i undersøkelsesområde 3.

2.7 Restaureringstiltak

RESTAURERINGSTILTAK (KORT BESKRIVELSE, REDSKAPSBruk M.M.)	PRIORITERING (ÅR)	AREAL/ (DEL)OMRÅDE	TIDSRUM (MND/UKE)
Sone 4, 5 og 6 – Rydding av oppslag av løv- og buskkratt. Arbeidet bør helst utføres i august, under slått eller rett etter, ikke tidligere for å unngå skader i blomstringstiden, ikke senere for å ha god effekt på løvkrattet. Det er viktig å rydde langs kanter slik at skogen ikke gror innover i åpne urterike arealer. Alt avfall fjernes umiddelbart fra området. Gjøres årlig dersom nødvendig, eller med noen års mellomrom. Enkelte hjemmehørende busker kan stå igjen. Gammelt kvistavfall fra tidligere rydding fjernes.	2025-årlig	Sone 4, 5 og 6	August
Sone 1, 4, 5 og 6 – Fjern fremmede arter og problemarter. I sone 1 gjelder det for Marteplassen spesielt kanadagullris (SE), hviddodre (SE) og skvallerkål. Ellers noe rynkerose (SE) lenger ned mot vannet. For Verket 2 gjelder det spesielt såpeurt (PH) og hviddodre (SE). Fremmedartene er ikke	2025-årlig	Sone 1, 4, 5 og 6	Sommer

nødvendigvis spredt over hele arealene, men forekommer mest i kanter. Pass på at det ved fjerning ikke spres fremmedarter fra kanter og inn på slåttemarksarealene. I sone 4 må store busker av syrin (SE), blankmispel (SE) og rynkerose (SE) graves opp. <u>Sone 1 og 4 bør ha øverste prioritet for fjerning av fremmede arter.</u> Sone 5 er et skrotemarksareal med mye løvoppslag og fremmede arter. Her vokser bl.a. fremmedartene rynkerose (SE), legesteinkløver (SE), hvitdodre (SE), kanadagullris (SE), såpeurt (PH) og nattlys (PH) som med fordel kan fjernes. Det er svært tidkrevende å skulle luke, så det kan være mer effektivt i en periode å slå området før frøsetting for å slik hindre videre spredning av fremmedartene. Sone 6 består av svartor-/furuskog med enkelte fremmede arter som kanadagullris (SE), rynkerose (SE), høstberberis (SE), såpeurt (PH) og nattlys (PH) som med fordel kan graves eller lukes bort. Arbeidet bør utføres før frøsetting, dvs. tidlig sommer eller sommer. Større busker som rynkerose, syrin og mispler kan gjøres også i andre årstider avhengig av når en har kapasitet.			
Sone 7 – Ringbark enkelte unge furutrær, spesielt i kanter av skogen og nede langs vannet i sør der det er vokst opp tett med gjenvekstrær. Unngå at trærne står for tett for å slippe til lys for markvegetasjon. Ved barkringing, dvs. fjerning av barken i en ring rundt stammen, vil treet ikke kunne ta opp vann og næring og vil på sikt tørke ut og sakte dø stående og til slutt falle over ende. Ellers bør skogen settes av til fri utvikling, dvs. uten menneskelig påvirkning.	2025-2026	Sone 7	Valgfritt

2.8 Skjøtselstiltak

Slått

SLÅTTETILTAK (KORT BESKRIVELSE, REDSKAPSBRUK M.M.)	PRIORITERING (ÅR)	AREAL/ (DEL)OMRÅDE	TIDSRUM (MND/UKU)
Sone 1 – Årlig slått av slåttemarksarealer	2025-årlig	Sone 1	Fra midten av august

Områder som bør slås årlig for å opprettholde og videreutvikle slåttemarksvegetasjon. Slått kan utføres med slåmaskin, traktor, ryddesag med trekantblad, ljå eller lignende avhengig av terrengforhold. Etter slått bakketørkes høyet i 2-3 dager før det rakes sammen og alt plantemateriale fjernes fra engene. Slåtteavfall kan deponeres utenfor engene, men bare på steder der man ikke risikerer næringstilsig. Vend gjerne høyet 1-2 ganger i løpet av bakketørkeperioden, det kan bidra til å spre frøene. Ved dårlig vær bør vått høy ikke bli liggende så lenge at det går i oppløsning og tilbakefører næring til enga. Urterikt høy med mye frø kan med fordel flyttes og tørkes andre steder enn der det ble slått for å bidra til spredning av arter. Raking/riving som danner små sår i vegetasjonsdekket er viktig for at frø av urter skal kunne frø seg effektivt. Gjødsel må ikke brukes på engarealer.			til midten av september
Sone 2 – Årlig slått av plenliknende arealer Områder som bør slås årlig for å utvikle engvegetasjon. Følg samme prosedyre som for sone 1.	2025-årlig	Sone 2	Fra midten av august til midten av september
Sone 3 – Fri utvikling Sone 3 består av sanddynevegetasjon som i utgangspunktet ikke behøver skjøtsel. Fjern eventuelt løvoppslag, busker og fremmede arter ved behov.	-	Sone 3	-

Generelt gjelder for skjøtselsslått:

- Slåtten bør skje etter at de fleste artene har blomstret og satt frø (som regel ikke før i siste halvdel av juli). Slåttetidspunktet vil variere fra år til år ut fra variasjoner i været og vekstsesongen. Følg derfor med på blomstring og frøsetting!
- Graset bakketørkes 2-3 dager før det fjernes fra området.
- Områdene kan slås med liten lett traktor med slåmaskin, tohjulsslåmaskin eller ljà, avhengig av bratthet. Kantklipper med skjæreblad kan benyttes på mindre areal der det er vanskelig å komme til med maskiner.
- Ikke bruk tunge maskiner, spesielt i de fuktige partiene, som kan påføre komprimering av jorda og kjøreskader.
- Unngå bruk av kunstgjødsel, gylle eller husdyrgjødsel.

Beiting

Beite anses ikke spesielt relevant for områdene på Verket, men det er ikke noe i veien for å ha høstbeite på slåttemarkene, i så fall et par uker etter slått.

Generelt gjelder for beiting i slåttemark:

- Beiting kan være positivt for slåttemarka, og har vært tradisjon mange steder.
- Unngå beite dersom det er insektarter eller karplantearter i slåtteennga som blir negativt påvirket.
- Tunge storferaser bør ikke beite slåttemark (pga. tråkkskader). Heller ikke saueraser som selektivt beiter arter som er ønsket i enga.
- Høstbeiting hindrer opphopning av daugras (som gir grønngjødsling) og letter spiringen neste vår.
- Beiting gir tråkkspor som frøplanter kan spire i.
- Hvis arealet vårbeites, blir slåtten seinere (da blomstring/frøsetting kommer seinere igang)
- Unngå tilleggsføring inne på slåttemarka.
- Slåttemark med rik vårblostring (f.eks. med tidligblomstrende orkideer og marinøkler) bør ikke beites.
- Beit gjerne nærliggende skog, hagemark eller naturbeiter i sammenheng med slåttemarka. Det vil gi utveksling av frø og gener mellom ulike arealer.
- Isådde, fulldyrka kulturer bør ikke beites sammen med slåttemarka. Dette for å hindre spredning av uønska arter inn i slåttemarka.

Andre aktuelle skjøtselstiltak

TILTAK (KORT BESKRIVELSE, REDSKAPSBRUK M.M.)	PRIORITERING (ÅR)	AREAL/ (DEL)OMRÅDE	TIDSRUM (MND/UKE)
Det er mye plenarealer som ikke er avgrenset på skjøtselssonekartet, men som kan med fordel klippes	2025-Årlig	Ikke avgrenset	Midten av august til

sjeldnere for å fasilitere for mer engvegetasjon. Det går f. eks. an å etablere enkelte striper som slås årlig i likhet med slåtteområdene og som kan bli viktige pollinatorkorridorer som binder slåtteområdeshabitaterne sammen med andre viktige habitater, som skogarealene.			midten av september
--	--	--	---------------------

2.9 Oppfølging av skjøtselsplanen

NESTE REVIDERING/EVALUERING ÅR: 2035
BEHOV FOR YTTERLIGERE REGISTRERING AV SPESIFIKKE NATURTYPER OG/ELLER ARTSGRUPPER: Undersøkellesområdene på Verket er godt kartlagt for naturtyper og karplanter. Det mangler naturtypekartlegging etter Miljødirektoratets instruks i vest, men dette anses ikke nødvendig da det er fanget opp ved DN-13-registreringen. Områdene er også til en viss grad kartlagt for insekter og fugl.
GJENNOMFØRTE ELLER PÅBEGYNT TILTAK: Slåtteområdene (Marteplassen og Verket 2) er skjøttet som slåtteområde i 2023 og 2024 av Asker kommune. Det er siden 2021 årlig blitt fjerna en rynkerose (SE) ved sanddyneområdene i vest (Verksøya) i regi av Asker kommune og Oslofjordens friluftsråd.
PERSON(-ER) SOM HAR ANSVAR FOR Å GJENNOMFØRE TILTAKENE I SKJØTSELSPLANEN: Asker kommune

3 Kilder

- Artsdatabanken. (2018). *Norsk rødliste for Naturtyper 2018*.
<https://www.artsdatabanken.no/rodlistefornaturtyper>
- Artsdatabanken. (2021). *Norsk rødliste for arter 2021*.
<https://artsdatabanken.no/lister/rodlisteforarter/2021/>
- Artsdatabanken. (2023, november 8). *Fremmede arter i Norge—Med økologisk risiko 2023*.
<https://www.artsdatabanken.no/lister/fremmedartslista/2023>
- Artsdatabanken og GBIF Norge. (2024). *Artskart—Internettportal for artssøk*.
<https://artskart.artsdatabanken.no/>
- Bele, B., Norderhaug, A., & Svalheim, E. J. (2011). *Bondens kulturmarksflora for Østlandet*. Bioforsk Midt-Norge.
- Blindheim, T. (2021). *Naturtypekartlegging etter Miljødirektoratets instruks i fire områder i Asker kommune* (BloFokus-rapport Nos. 2021–038). Biofokus. <https://lager.biofokus.no/biofokus-rapport/biofokusrapport2021-038.pdf>
- Direktoratet for Naturforvaltning. (2007). *Kartlegging av naturtyper—Verdisetting av biologisk mangfold. DN-håndbok 13. 2. Utgave 2006 (oppdatert 2007)*. Direktoratet for Naturforvaltning.
https://www.miljodirektoratet.no/globalassets/publikasjoner/dirnat2/attachment/54/handbok-13-080408_low.pdf
- Miljødirektoratet. (2024). *Naturbase*.
<https://geocortex02.miljodirektoratet.no/Html5Viewer/?viewer=naturbase>
- Moen, A. (med Odland, A. & Lillethun, A.). (1998). *Nasjonalatlas for Norge. Vegetasjon*. Statens Kartverk.
- NGU. (2023). *Interaktivt berggrunnskart fra Norges geologiske undersøkelser sin digitale karttjeneste*.
https://geo.ngu.no/kart/berggrunn_mobil/
- NGU. (2025). *Interaktivt løsmassekart fra Norges geologiske undersøkelser sin digitale karttjeneste*.
https://geo.ngu.no/kart/losmasse_mobil/
- Svalheim, E., Garnås, I., & Hauge, L. (2018). *Slåttemark, veileder for restaurering og skjøtsel*. NIBIO Rapport 4/151/2018. NIBIO.
- Svalheim, E. J. (upubl). *Utkast til faktaark for naturtypen slåttemark, versjon 29. Nov 2014, revidert 2018*.

4 Vedlegg

4.1 Bilder

Bilder fra Marteplassen, undersøkelsområdet 1

Figur 6 Marteplassen sett fra øst. Bilde tatt av Terje Blindheim 13.06.24.

Figur 7 Marteplassen sett fra vest. Bilde tatt av Terje Blindheim 13.06.24.

Figur 8 Marteplassen sett fra nord. Foto datert 24.05.24.

Figur 9 Marteplassen etter slått, sett fra sør. Foto: Hilde S. Rui, 03.09.24.

Figur 10 Oppsamling av høy etter slått, Marteplassen. Foto: Hilde S. Rui, 03.09.24.

Figur 11 Den østlige delen av Marteplassen. Foto: Hilde S. Rui, 03.09.24.

Figur 12 Marteplassen, nord og vestre del. Foto: Hilde S. Rui, 03.09.24.

Figur 13 Marteplassen, med den lille toppen i sørvestre del. Foto: Hilde S. Rui, 03.09.24.

Figur 14 Marteplassen. Foto: Hilde S. Rui, 03.09.24.

Figur 15 Funn av beitemarkssopp på Marteplassen, trolig gul småfingersopp og ukjent vokssopp. Foto: Hilde S. Rui, 03.09.24.

Figur 16 Fremmedarten hvitdodre (SE) vokser på den lille toppen vest i Marteplassen. Foto: Hilde S. Rui, 03.09.24.

Figur 17 Sørlig del av Marteplassen der Asker kommune ikke er grunneier og derfor ikke skjøttes. I likhet med resten av Marteplassen er det en rik populasjon av enghavre (NT) her. Foto: Hilde S. Rui, 03.09.24.

Figur 18 Sørlig del av Marteplassen der Asker kommune ikke er grunneier og derfor ikke skjøttes. I likhet med resten av Marteplassen er det en rik populasjon av enghavre (NT) her. Foto: Hilde S. Rui, 03.09.24.

Bilder fra Verket 2, undersøkelsområdet 1

Figur 19 Slåttemarka Verket 2 som ble kartlagt i 2022. Bildet er tatt fra øst. Foto: Terje Blindheim 13.06.24.

Figur 20 Slåttemarka Verket 2 etter oppsamling av slåtten er gjennomført. Bildet er tatt fra øst. Foto: Hilde S. Rui, 03.09.24.

Figur 21 Verket 2. Foto: Hilde S. Rui, 03.09.24.

Figur 22 Verket 2. Foto: Hilde S. Rui, 03.09.24.

Figur 23 Det vokser mye av fremmedarten såpeurt (SE) i kantene til slåttemarka Verket 2. Foto: Hilde S. Rui, 03.09.24.

Bilder fra skrotemarksområdet, undersøkelsesområde 1

Figur 24 Stort skrotemarksområde i undersøkelsesområde 1. Foto: Hilde S. Rui, 03.09.24.

Figur 25 Strandområde nedenfor skrotemarksområdet i undersøkelsesområde 1. Foto: Hilde S. Rui, 03.09.24.

Figur 26 Skrotemarksområde i undersøkelsesområde 1. Foto: Hilde S. Rui, 03.09.24.

Figur 27 Skrotemarksområde i undersøkelsesområde 1. Foto: Hilde S. Rui, 03.09.24.

Bilder fra furuskogen, undersøkelsesområde 1

Figur 28 Furuskog på trolig deponerte masser nær sjøen i undersøkelsesområde 1. Foto: Hilde S. Rui, 03.09.24.

Figur 29 Furuskog med mye gjenvekstrær på trolig deponerte masser nær sjøen i undersøkelsesområde 1. Foto: Hilde S. Rui, 03.09.24.

Figur 30 Det var mye av den kalkkrevende orkideen rødflangre i furuskogen i undersøkelsesområde 1. Foto: Hilde S. Rui, 03.09.24.

Bilder fra undersøkelsesområde 1

Figur 31 Plenområde på trolig deponerte masser rett vest for furuskogen i undersøkelsesområde 1. Foto: Hilde S. Rui, 03.09.24.

Figur 32 Funn av sopper på plenområdet og kanten til furuskogen på trolig deponerte masser i undersøkelsesområde 1. Fra øverst til venstre: blek skjeggriske, smørsopp, røysopp sp., rødsporesopp sp, vokssopp sp., sinoberggrynhatt, kjeglevokssopp, alle vanlige arter. Foto: Hilde S. Rui, 03.09.24.

Figur 33 Plenområde nord for furuskogen i undersøkelsesområde 1. Foto: Hilde S. Rui, 03.09.24.

Figur 34 Plenområde nord for furuskogen i undersøkelsesområde 1. Foto: Hilde S. Rui, 03.09.24.

Bilder fra Verketsøya, undersøkelsesområde 2

Figur 35 Strandvegetasjon i undersøkelsesområde 2. Området er en del av DN-13-typen Verksøya. Foto: Hilde S. Rui, 03.09.24.

Figur 36 Strandvegetasjon i undersøkelsesområde 2. Området er en del av DN-13-typen Verksøya. Foto: Hilde S. Rui, 03.09.24.

Figur 37 Strandvegetasjon i undersøkelesområde 2. Området er en del av DN-13-typen Verksøya. Foto: Hilde S. Rui, 03.09.24.

Figur 38 Strandvegetasjon i undersøkelesområde 2. Området er en del av DN-13-typen Verksøya. Foto: Hilde S. Rui, 03.09.24.

Figur 39 Det vokser store busker med fremmedarten syrin (SE) i strandområdet i undersøkelsesområde 2. Foto: Hilde S. Rui, 03.09.24.

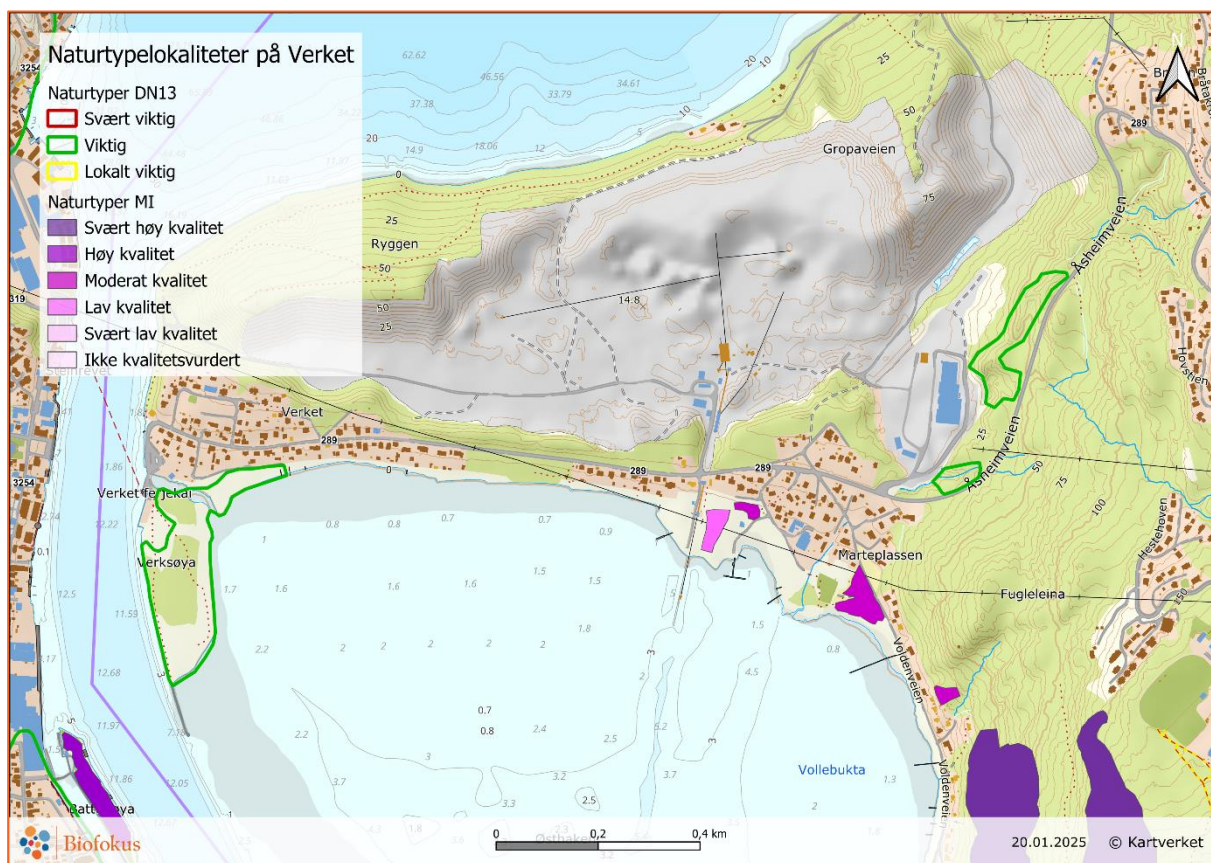
Figur 40 Fremmedarten fagerfredløs (SE) dekker store områder i strandområdet i undersøkelsesområde 2. Foto: Hilde S. Rui, 03.09.24.

Bilder fra undersøkelsesområde 3

Figur 41 Plenområder i undersøkelsesområde 3. Det finnes noe engvegetasjon i kanter. Området kan med fordel skjøttes sjeldnere for å tilrettelegge for mer engvegetasjon. Foto: Hilde S. Rui, 03.09.24.

4.2 Naturtypelokaliteter

Figur 42. Kart over naturtypeavgrænsningene i området, med Naturtyper etter Miljødirektoratets instruks (MI) i lilla og DN-13-naturtyper i grønn linje.

Marteplassen (NINFP2210081601)

Naturtype: D2.1 Slåttemark (ntyp_D02_01)

Rødlistekategori: CR

Kartlagt: 13/06/2022

Nøyaktighet: Meget god (5 - 20m)

Størrelse: 5365 m²

Tilstandsvurdering: Moderat

Naturmangfoldvurdering: Moderat

Samlet lokalitetskvalitet basert på Miljødirektoratets instruks: Moderat lokalitetskvalitet

Tilstand beskrivelse: Deler av lokaliteten er i svak hevd og delvis gjengroende med fremmedarter som rynkerose, andre deler ganske velhevd, men delvis holdt som plen. Noe slitasje.

Naturmangfold beskrivelse: Skårer moderat på størrelse og moderat på antall habitatspesifikke arter (8). 1 NT art knyttet til enga (enghavre). Dvergminneblom vurderes som usikker.

Usikkerhetsbeskrivelse: Lenge siden denne har vært hevdet som slåtteområde, men tydelig engpreget og holdt delvis i hevd som friområde. Variert skjøtsel på arealet.

Verket 2 (NINFP2210081607)

Naturtype: D2.1 Slåtteområde (ntyp_D02_01)

Rødlistekategori: CR

Kartlagt: 13/06/2022

Nøyaktighet: Meget god (5 - 20m)

Størrelse: 1089 m²

Tilstandsvurdering: Moderat

Naturmangfoldvurdering: Moderat

Samlet lokalitetskvalitet basert på Miljødirektoratets instruks: Moderat lokalitetskvalitet

Tilstand beskrivelse: Området skårer moderat for tilstand. Noe gjengroingspreg, en del fremmedarter og svak hevd på det meste av arealet.

Naturmangfold beskrivelse: Lokaliteten skårer lavt på størrelse. Rødlistearter ble ikke funnet og er ikke registrert her tidligere. Området har 7 habitatspesifikke arter og skårer moderat på denne parameteren.

Verketsøya (BN00027495)

Sandfuruskog Verdi: B Areal: 48,6 daa

Verdi begrunnelse: Middels stor sandfuruskog i svak hevd og med middels artsmangfold. Innslag av sandstrand og sanddyner med flere rødlistearter. Lokaliteten vurderes som viktig (B-verdi).

Innledning: Lokaliteten ble registrert i 2005 på bakgrunn av en rapport fra Fylkesmannen i Buskerud (Botaniske registreringer langs kysten av Buskerud. "Oslofjord-verneplanen". Rapport nr. 4 - 1999.), samt innmeldte opplysninger fra H. Kristoffersen og Odd Stabbetorp. Den er sist oppsøkt av Kim Abel (BioFokus) i 2014.

Beliggenhet og naturgrunnlag: Lokaliteten ligger vest i Hurum kommune, ytterst ved Verket på Verketsøya, samt et areal på fastlandssida. Her dekker naturtypen store deler av øya og består av sandfuruskog med en randsoner rundt med sandstrand og tørrenger, samt sandstrand og sanddyner på fastlandssida. Hele øya er dominert av sand med unntak av en smal sone i vest mot tidevannsstrømmen mellom Verket og Svelvik. De ytre deler av Verketsøya er vernet som naturreservat.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper: Naturtypen er dominert av sandfuruskog med utformingen intermediær sandfuruskog (70 %). I ytterkant av skogen er det en randsoner mellom sjøen og skogen med like deler av naturtypen stein, grus og sandstrand med utformingen sandstrand og naturtypen sanddyner med utformingen fordyne. Flere andre sanddyneutforminger er tilstede, men stort sett er overgangen fra sandstranda til brun dyne forholdsvis brå slik at areal av andre utforminger er marginale. Vegetasjonen i skogen er stort sett fattig, men med enkelte mindre arealer som er noe rikere. Feltsjiktet er dominert av gras som engkvein og smyle. Et mindre innslag av urter som blåklomme, fjærekoll, rødknapp. knollerteknapp, fuglevikke, gulmaure, ryllik, katterot, skogkløver. På strendene og

sanddynene utenfor er det arter som strandrug, burot, lintorskemunn, ryllik, gulmaure, strandsmelle, nikkesmelle, tiriltunge, blåklokke, gjeldkarve, rundbelg og engknoppurt.

Artsmangfold: Under befaringen ble det funnet nikkemselle (NT, 2010) og fra Artskart foreligger det funn av de rødlistede artene ormetunge (VU, 2010), vortebiter (NT, 2010), hornnettege (NT, 2010), og sommerfuglene *Lampronia morosa* (VU, 2010) og karminpyrdvikler (VU, 2010). På fastlandssiden er rødlisteartene dverggylden (VU, 2010), kystnellikfly (NT, 2010), samt billene *Opatrum sabulosum* (VU, 2010), *Astenus procerus* (NT, 2010) og *Nephus limonii* (VU, 2010) registrert.

Påvirkning: Verketsøya er preget av stor slitasje og mye bruk i forbindelse med bading, rasting og annen bruk. Tråkksvak vegetasjonen bærer stedvis sterkt preg av dette. Skogen er middelaldret, glissen og død ved er mangelvare.

Fremmede arter: Det er til dels mye rynkerose og engrødtopp i området.

Råd om skjøtsel og hensyn: Skogen ut mot sanddynene bør tynnes.

4.3 Artsliste

Artsgruppe	Vitenskapelig navn	Norsk navn	Kategori	Antall funn
Biller	Anotylus rugosus		LC	1
	Apion haematodes		LC	1
	Aromia moschata	moskusbukk	LC	1
	Astenus procerus		NT	2
	Bembidion lampros		LC	1
	Bembidion obtusum		LC	1
	Bradycellus harpalinus		LC	1
	Calathus fuscipes		LC	1
	Carpelimus corticinus		LC	1
	Carpelimus elongatulus		LC	1
	Chaetocnema sahlbergii		LC	1
	Coccinula quatuordecimpustulata	engmarihøne	LC	1
	Coleoptera	biller	Unknown	1
	Cynegetis impunctata	kulemarihøne	LC	1
	Cytilus sericeus		LC	1
	Dicheirotichus placidus		LC	1
	Glocianus punctiger		LC	1
	Gyrophypnus angustatus		LC	3
	Mantura chrysanthemi		LC	1
	Nanophyes marmoratus		LC	1
	Nephus limonii	fjæredvergmariehøne	VU	1
	Notiophilus biguttatus		LC	1
	Opatrum sabulosum		NT	1
	Otiorhynchus ovatus	liten jordbærrotsnutebille	LC	2
	Perapion marchicum		LC	2
	Rhinoncus castor		LC	1
	Rhinusa antirrhini		LC	1
	Rugilus rufipes		LC	1
	Sitona lineellus		LC	1
	Tachinus corticinus		LC	2

	Zorochros dermestoides	dvergsmeller	LC	3
Fugler	Acanthis cabaret	brunsisik	Unknow n	1
	Acanthis flammea	gråsisik	LC	8
	Accipiter nisus	spurvehauk	LC	4
	Acrocephalus palustris	myrsanger	LC	2
	Acrocephalus scirpaceus	rørsanger	LC	1
	Actitis hypoleucos	strandsnipe	LC	3
	Alca torda	alke	VU	1
	Anas crecca	krikkand	LC	2
	Anas platyrhynchos	stokkand	LC	38
	Anser anser	grågåås	LC	12
	Anser brachyrhynchus	kortnebbgåås	NA	1
	Anthus petrosus	skjærpiplerke	LC	1
	Apus apus	tårnseiler	NT	1
	Ardea cinerea	gråhegre	LC	18
	Astur gentilis	hønsehauk	VU	1
	Aythya fuligula	toppand	LC	8
	Bombycilla garrulus	sidensvans	LC	6
	Branta leucopsis	hvitkinngås	LC	2
	Bucephala clangula	kvinand	LC	28
	Cairina moschata	knoppand	NK	2
	Carduelis carduelis	stillits	LC	24
	Charadrius dubius	dverglo	VU	2
	Charadrius hiaticula	sandlo	LC	8
	Chloris chloris	grønnefink	VU	32
	Chroicocephalus ridibundus	hettemåke	CR	7
	Cinclus cinclus	fossekall	LC	1
	Coccothraustes coccothraustes	kjernebiter	LC	4
	Columba livia	klippedue	NR	20
	Columba palumbus	ringdue	LC	9
	Corvus corax	ravn	LC	4
	Corvus cornix	kråke	LC	21
	Curruca communis	tornsanger	LC	6

	Cyanistes caeruleus	blåmeis	LC	24
	Cygnus cygnus	sangsvane	LC	15
	Cygnus olor	knoppsvane	LC	30
	Delichon urbicum	taksvale	NT	1
	Dendrocopos major	flaggspett	LC	17
	Dryobates minor	dvergspett	LC	2
	Dryocopus martius	svartspett	LC	3
	Emberiza citrinella	gulspurv	VU	16
	Erithacus rubecula	rødstrupe	LC	14
	Falco tinnunculus	tårnfalk	LC	1
	Ficedula hypoleuca	svarthvit fluesnapper	LC	2
	Fringilla coelebs	bokfink	LC	13
	Fringilla montifringilla	bjørkefink	LC	5
	Fulica atra	sothøne	VU	20
	Garrulus glandarius	nøtteskrike	LC	2
	Gavia stellata	smålom	LC	1
	Haematopus ostralegus	tjeld	NT	19
	Haliaeetus albicilla	havørn	LC	2
	Hippolais icterina	gulsanger	LC	3
	Hirundo rustica	låvesvale	LC	3
	Larus argentatus	gråmåke	VU	19
	Larus canus	fiskemåke	VU	13
	Larus fuscus	sildemåke	LC	6
	Larus marinus	svartbak	LC	10
	Linaria cannabina	tornirisk	LC	7
	Loxia		Unknow n	1
	Lyrurus tetrix	orrfugl	LC	1
	Mareca strepera	snadderand	NT	19
	Melanitta fusca	sjørre	VU	4
	Mergus merganser	laksand	LC	15
	Mergus serrator	siland	LC	28
	Motacilla alba	linerle	LC	9
	Oenanthe oenanthe	steinskvett	LC	2

	Pandion haliaetus	fiskeørn	VU	4
	Panurus biarmicus	skjeggmeis	EN	1
	Parus major	kjøttmeis	LC	23
	Passer domesticus	gråspurv	NT	16
	Passer montanus	pilfink	LC	17
	Periparus ater	svartmeis	LC	3
	Phalacrocorax carbo	storskarv	NT	28
	Phoenicurus phoenicurus	rødstjert	LC	1
	Phylloscopus collybita	gransanger	LC	3
	Phylloscopus trochilus	løvsanger	LC	1
	Pica pica	skjære	LC	19
	Picus canus	gråspett	LC	1
	Picus viridis	grønnspekk	LC	9
	Podiceps cristatus	toppdykker	LC	6
	Poecile montanus	granmeis	VU	1
	Prunella modularis	jernspurv	LC	2
	Pyrrhula pyrrhula	dompap	LC	5
	Regulus regulus	fuglekonge	LC	1
	Sitta europaea	spettmeis	LC	10
	Somateria mollissima	ærfugl	VU	21
	Spinus spinus	grønnsisik	LC	16
	Sturnus vulgaris	stær	NT	20
	Sylvia atricapilla	munk	LC	1
	Sylvia borin	hagesanger	LC	2
	Tachybaptus ruficollis	dvergdykker	EN	3
	Tadorna tadorna	gravand	LC	17
	Tringa nebularia	gluttsnipe	LC	2
	Tringa ochropus	skogsnipe	LC	1
	Tringa totanus	rødstilk	NT	1
	Troglodytes troglodytes	gjerdesmett	LC	5
	Turdus iliacus	rødvingetrost	LC	3
	Turdus merula	svarttrost	LC	20
	Turdus philomelos	måltrost	LC	3
	Turdus pilaris	gråtrost	LC	13

	<i>Turdus viscivorus</i>	duetrost	LC	1
Karplanter	<i>Abies alba</i>	edelgran	LC	1
	<i>Achillea millefolium</i>	ryllik	LC	8
	<i>Achillea ptarmica</i>	nyseryllik	LC	1
	<i>Aegopodium podagraria</i>	skvallerkål	LC	4
	<i>Agrostis capillaris</i>	engkvein	LC	2
	<i>Allium oleraceum</i>	vill-løk	LC	1
	<i>Amelanchier spicata</i>	blåhegg	SE	1
	<i>Anchusa officinalis</i>	oksetunge	LC	2
	<i>Anthoxanthum odoratum</i>	gulaks	LC	1
	<i>Anthyllis vulneraria</i>	rundbelg	LC	3
	<i>Aquilegia vulgaris</i>	akeleie	LC	1
	<i>Arenaria serpyllifolia</i> subsp. <i>serpyllifolia</i>	bakkesandarve	LC	1
	<i>Artemisia campestris</i>	markmalurt	LC	4
	<i>Artemisia vulgaris</i>	burot	LC	2
	<i>Asparagus officinalis</i>	asparges	LO	2
	<i>Atriplex littoralis</i>	strandmelde	LC	2
	<i>Avenula pratensis</i>	enghavre	NT	2
	<i>Avenula pubescens</i>	dunhavre	LC	1
	<i>Barbarea vulgaris</i>	vinterkarse	NR	1
	<i>Berberis thunbergii</i>	høstberberis	SE	2
	<i>Berteroa incana</i>	hvitdodre	SE	9
	<i>Blysmopsis rufa</i>	rustsivaks	LC	1
	<i>Bolboschoenus maritimus</i>	havsivaks	LC	5
	<i>Calystegia sepium</i>	strandvind	LC	1
	<i>Campanula glomerata</i>	toppklokke	NA	5
	<i>Campanula rotundifolia</i>	blåklokke	LC	4
	<i>Carex arenaria</i>	sandstarr	LC	1
	<i>Carex echinata</i>	stjernestarr	LC	1
	<i>Carex leporina</i>	harestarr	LC	1
	<i>Carex paleacea</i>	havstarr	LC	2
	<i>Carex remota</i>	slakkstarr	LC	1
	<i>Centaurea jacea</i>	engknoppurt	LC	2

	<i>Cerastium arvense</i>	storarve	LC	1
	<i>Cerastium tomentosum</i>	filtrarve	SE	1
	<i>Cicerbita macrophylla</i>	kjempeturt	SE	4
	<i>Cotoneaster lucidus</i>	blankmispel	SE	1
	<i>Cuscuta europaea</i>	snyltetråd	LC	1
	<i>Dactylis glomerata</i>	hundegras	LC	2
	<i>Echium vulgare</i>	ormehode	LC	3
	<i>Eleocharis uniglumis</i>	fjæresivaks	LC	3
	<i>Elymus caninus</i>	hundekveke	LC	1
	<i>Epipactis atrorubens</i>	rødflangre	LC	3
	<i>Euphorbia helioscopia</i>	åkervortemelk	LC	1
	<i>Festuca ovina</i>	sauesvingel	LC	1
	<i>Festuca rubra</i>	rødsvingel	LC	1
	<i>Fragaria vesca</i>	markjordbær	LC	2
	<i>Fraxinus excelsior</i>	ask	EN	2
	<i>Fumaria officinalis</i>	jordrøyk	LC	1
	<i>Galium album</i>	stormaure	LC	4
	<i>Galium aparine</i>	klengemaure	LC	1
	<i>Galium elongatum</i>	stor myrmaure	LC	1
	<i>Galium verum</i>	gulmaure	LC	3
	<i>Geranium pusillum</i>	småstorkenebb	LC	1
	<i>Glechoma hederacea</i>	korsknapp	LC	1
	<i>Helianthus annuus</i>	solsikke	NR	1
	<i>Helianthus tuberosus</i>	jordskokk	PH	1
	<i>Hieracium umbellatum</i>	skjermsveve	NE	4
	<i>Honckenya peploides</i>	strandarve	LC	2
	<i>Hylotelephium maximum</i>	smørbukk	LC	1
	<i>Hypericum perforatum</i>	prikkperikum	LC	5
	<i>Iris pseudacorus</i>	sverdliije	LC	1
	<i>Jacobaea vulgaris</i>	landøyde	LC	2
	<i>Juncus conglomeratus</i>	knappsiv	LC	1
	<i>Juncus gerardii</i> subsp. <i>gerardii</i>	sørlig saltsiv	LC	1
	<i>Knautia arvensis</i>	rødknapp	LC	10
	<i>Lathyrus linifolius</i>	knollerteknapp	LC	1

	<i>Lathyrus pratensis</i>	gulflatbelg	LC	1
	<i>Leucanthemum vulgare</i>	prestekrage	LC	1
	<i>Leymus arenarius</i>	strandrug	LC	1
	<i>Ligustrum vulgare</i>	liguster	LC	2
	<i>Linaria vulgaris</i>	lintorskemunn	LC	2
	<i>Lolium arundinaceum</i>	strandsvingel	LC	1
	<i>Lolium pratense</i>	engsvingel	LC	1
	<i>Lotus corniculatus</i>	tirltunge	LC	5
	<i>Luzula campestris</i>	markfrytle	LC	1
	<i>Lysimachia maritima</i>	strandkryp	LC	1
	<i>Lysimachia punctata</i>	fagerfredløs	SE	2
	<i>Malva moschata</i>	moskuskattost	NR	2
	<i>Medicago lupulina</i>	sneglebelg	LC	5
	<i>Medicago sativa</i>	blålusern	PH	1
	<i>Mellilotus officinalis</i>	legesteinkløver	SE	3
	<i>Mycelis muralis</i>	skogsalat	LC	1
	<i>Myosotis stricta</i>	dvergforglemmegei	VU	1
	<i>Myricaria germanica</i>	klåved	NT	1
	<i>Noccaea caerulea</i>	vårpengeurt	PH	1
	<i>Odontites litoralis</i>	strandrødtopp	LC	1
	<i>Oenothera biennis</i>	nattlys	PH	12
	<i>Oenothera muricata</i>	vortenattlys	PH	1
	<i>Onopordum acanthium</i>	eseltistel	NA	1
	<i>Ophioglossum vulgatum</i>	ormetunge	NT	1
	<i>Persicaria maculosa</i>	hønsegras	LC	1
	<i>Phedimus spurius</i>	gravbergknapp	SE	1
	<i>Pilosella officinarum</i>	hårsveve	NE	3
	<i>Pimpinella saxifraga</i>	gjeldkarve	LC	7
	<i>Poa annua</i>	tunrapp	LC	1
	<i>Poa pratensis</i>	engrapp	LC	1
	<i>Potentilla argentea</i>	sølvmore	LC	1
	<i>Potentilla erecta</i>	tepperot	LC	3
	<i>Ribes alpinum</i>	alperips	LC	1
	<i>Ribes rubrum</i>	hagerips	NR	1

	<i>Ribes uva-crispa</i>	stikkelsbær	PH	1
	<i>Rosa rugosa</i>	rynkerose	SE	29
	<i>Rumex acetosa</i>	matsyre	LC	6
	<i>Rumex obtusifolius</i>	byhøymol	LC	1
	<i>Salix ×fragilis</i>	grønnpil	SE	2
	<i>Salix pentandra</i>	istervier	LC	1
	<i>Salix triandra</i>	mandelpil	NT	1
	<i>Saponaria officinalis</i>	såpeurt	PH	12
	<i>Schoenoplectus lacustris</i>	sjøsivaks	LC	1
	<i>Scorzoneroideis autumnalis</i>	føllblom	LC	1
	<i>Sedum acre</i>	bitterbergknapp	LC	1
	<i>Silene latifolia</i>	hvit jonsokblom	LC	2
	<i>Silene latifolia</i> subsp. <i>alba</i>		LC	1
	<i>Solanum dulcamara</i>	slyngsøtvier	LC	1
	<i>Solidago canadensis</i>	kanadagullris	SE	8
	<i>Solidago virgaurea</i>	gullris	LC	1
	<i>Sonchus arvensis</i> subsp. <i>arvensis</i>	kjerteldylle	LC	1
	<i>Spergula arvensis</i>	linbendel	LC	1
	<i>Stachys palustris</i>	åkersvinerot	LC	1
	<i>Symphoricarpos albus</i>	snøbær	HI	2
	<i>Syringa vulgaris</i>	syrin	SE	5
	<i>Tanacetum vulgare</i>	reinfann	LC	3
	<i>Trifolium arvense</i>	harekløver	LC	8
	<i>Trifolium medium</i>	skogkløver	LC	2
	<i>Trifolium pratense</i>	rødkløver	LC	3
	<i>Trifolium repens</i>	hvitkløver	LC	6
	<i>Triglochin maritima</i>	fjæresauløk	LC	1
	<i>Turritis glabra</i>	tårnurt	LC	1
	<i>Veronica arvensis</i>	bakkeveronika	LC	1
	<i>Veronica austriaca</i>	prydveronika	NA	1
	<i>Veronica chamaedrys</i>	tveskjeggveronika	LC	1
	<i>Vicia cracca</i>	fuglevikke	LC	4
	<i>Viola arvensis</i>	åkerstemorsblom	LC	1
	<i>Viola tricolor</i> subsp. <i>tricolor</i>	bakkestemorsblom	LC	1

	<i>Viscaria vulgaris</i>	engtjæreblom	LC	1
Lav	<i>Cetraria ericetorum</i>	smal islandslav	LC	1
Moser	<i>Polytrichum juniperinum</i>	einerbjørnemose	LC	1
Nebbflyer, kamelhalsflyer, mudderflyer, nettvinger	<i>Wesmaelius nervosus</i>	nervebladlusløve	LC	1
Nebbmunn	<i>Aphis newtoni</i>		Unknown	1
	Hemiptera	nebbmunner	Unknown	68
Pattedyr	<i>Phoca vitulina</i>	steinkobbe	LC	1
Rettvinger, kakerlakker, saksedyr	<i>Chorthippus albomarginatus</i>	strandengresshoppe	LC	3
	<i>Chorthippus brunneus</i>	gråbrun markgresshoppe	LC	2
	<i>Decticus verrucivorus</i>	vortebiter	VU	1
	<i>Forficula auricularia</i>	vanlig saksedyr	LC	2
	<i>Tetrix bipunctata</i>	toprikket torngresshoppe	LC	1
	<i>Tettigonia viridissima</i>	grønn løvgresshoppe	LC	6
Sommerfugler	<i>Accleris cristana</i>	slåpetornflatvikler	LC	1
	<i>Acronicta rumicis</i>	syrekveldfly	LC	1
	<i>Actinotia polyodon</i>	tannet perikumfly	LC	1
	<i>Agriphila inquitatella</i>	gul nebbmott	LC	1
	<i>Agriphila tristella</i>	okernebbmott	LC	1
	<i>Agrotis clavis</i>	brunpudret jordfly	LC	1
	<i>Agrotis exclamationis</i>	åkerjordfly	LC	1
	<i>Agrotis vestigialis</i>	fagerjordfly	LC	1
	<i>Antitype chi</i>	chifly	LC	1
	<i>Apamea crenata</i>	kileengfly	LC	1
	<i>Apamea furva</i>	mørkt engfly	LC	1
	<i>Apamea illyria</i>	skogengfly	LC	1
	<i>Apamea lateritia</i>	teglrødt engfly	LC	2
	<i>Aphantopus hyperantus</i>	gullringvinge	LC	1
	<i>Autographa gamma</i>	gammafly	LC	1
	<i>Bupalus piniaria</i>	furumåler	LC	1
	<i>Cabera pusaria</i>	hvit sankthansmåler	LC	1
	<i>Catarhoe cuculata</i>	hvit flaggmåler	LC	1

	Charanyca ferruginea	skyggefly	LC	1
	Chiasmia clathrata	rutemåler	LC	1
	Coenonympha pamphilus	engringvinge	LC	6
	Cosmorhoe ocellata	øyemåler	LC	1
	Crambus lathoniellus	smalstreknebbmott	LC	1
	Craniophora ligustri	askekveldfly	LC	1
	Cupido minimus	dvergblåvinge	LC	1
	Deilephila porcellus	liten snabelsvermer	LC	2
	Dypterygia scabriuscula	syrefly	LC	1
	Endothenia quadrimaculana	svinerotstilkvikler	LC	1
	Epiblema grandaevana	grå stengelvikler	LC	1
	Epirrhoe alternata	grå mauremåler	LC	1
	Epirrhoe rivata	stor mauremåler	LC	1
	Evergestis extimalis	gul kålmott	LC	1
	Hada plebeja	gulflekkfly	LC	1
	Hadena albimacula	kystnellikfly	VU	2
	Hadena confusa	hvitfleknellikfly	LC	1
	Hadena perplexa	brunt nellikfly	LC	2
	Hecatera bicolorata	tofargefly	LC	1
	Hydrelia flammeolaria	gul kjerrmåler	LC	1
	Hylaea fasciaria	barskogmåler	LC	1
	Hyles gallii	mauresvermer	LC	1
	Idaea aversata	vinkelengmåler	LC	1
	Lacanobia oleracea	hagelundfly	LC	1
	Lacanobia suasa	brunt lundfly	LC	1
	Lacanobia thalassina	busklundfly	LC	1
	Leucania comma	kommagressfly	LC	1
	Lomographa temerata	båndhermelinmåler	LC	1
	Longalatedes elymi	marehalmfly	LC	2
	Lycaena phlaeas	ildgullvinge	LC	4
	Melanchra persicariae	svart hagefly	LC	1
	Notocelia cynosbatella	hagerosevikler	LC	1
	Phalera bucephala	oksehodespinner	LC	1
	Phtheochroa inopiana	burotpraktvikler	LC	1

	<i>Polia bombycina</i>	vinkelhakefly	LC	1
	<i>Polyommatus icarus</i>	tiriltungeblåvinge	LC	3
	<i>Scrobipalpa clintoni</i>		LC	5
	<i>Sideridis reticulata</i>	nettnellikfly	LC	2
	<i>Sideridis rivularis</i>	fiolett nellikfly	LC	1
	<i>Siona lineata</i>	ribbemåler	LC	1
	<i>Sphinx ligustri</i>	ligustersvermer	LC	1
	<i>Thera obeliscata</i>	furubarmåler	LC	1
Sopper	<i>Chroogomphus</i>	rabarbrasopper	Unknown	1
	<i>Gymnosporangium cornutum</i>	rognerust	LC	2
	<i>Hygrocybe conica</i>	kjeglevokssopp	Unknown	1
	<i>Lactarius deliciosus</i>	furumatriske	LC	2
	<i>Lycoperdon perlatum</i>	vorterøyksopp	LC	2
	<i>Puccinia phragmitis</i>	høymolrust	LC	1
	<i>Suillus luteus</i>	smørsopp	LC	1
Tovinger	<i>Acrosathe annulata</i>	sørlig sølvstiletflue	LC	1
	Diptera	tovinger	Unknown	5
	<i>Eristalis intricaria</i>	svartskjeggdroneflue	LC	1
	<i>Philonicus albiceps</i>	sandrovflue	LC	2
	<i>Thereva cinifera</i>	tvestripet stiletflue	LC	1
	<i>Thereva plebeja</i>	hverdagsstiletflue	LC	1
Veps	<i>Anoplius concinnus</i>	grusveiveps	LC	2
	<i>Bombus humilis</i>	bakkehumle	LC	1
	Brachistinae		Unknown	1
	Ceraphronidae		Unknown	5
	<i>Ceratina cyanea</i>	metallbie	LC	3
	<i>Cladius pectinicornis</i>		LC	1
	<i>Cremastus geminus</i>		Unknown	2
	<i>Dipogon bifasciatus</i>	treveiveps	LC	2
	Eulophidae		Unknown	1
	Eurytomidae		Unknown	1

	Hedychridium ardens	dverggullveps	LC	2
	Ichneumonidae	darwinvepser	Unknown	2
	Lasioglossum leucopus	bronsejordbie	LC	2
	Lasioglossum morio	metalljordbie	LC	16
	Osmia bicolor	gressmurerbie	LC	5
	Pteromalidae		Unknown	3
	Seladonia tumulorum	engbåndbie	LC	5
	Tenthredinidae	bladvepser	Unknown	4
	Tenthredo mandibularis		LC	1
	Vespula vulgaris	jordveps	LC	1
Totalt antall arter				371

4.4 Tiltakslogg, grunneiers/drifters notater

[Her er det plass for grunneier å føre inn sine egne notater som gjelder gjennomføring av tiltakene. Ved å ha slike notater samla, vil det være lettere å sammenstille erfaringene når planen skal revideres. Husk å sett av nok plass/flere sider for dette.]

AREAL/DELOMR ÅDE:	TYPE TILTAK (EKS SLATT, RYDDING, BEITING)	PERIODE	ANTALL DAGSVERK / TIMER	ÅR

Biofokus

– for et godt kunnskapsgrunnlag

Biofokus er en ideell stiftelse som skal tilrettelegge informasjon om biologisk mangfold for beslutningstakere, samt formidle kunnskap innen fagfeltet bevaringsbiologi. Biofokus ønsker å bidra til en kunnskapsbasert forvaltning av norsk natur.

En kunnskapsbasert forvaltning forutsetter god dokumentasjon av de arealene som skal forvaltes. Biofokus legger derfor stor vekt på feltarbeid for å sikre oppdaterte og relevante data om botanikk, zoologi, økologi, samt avgrensning og verdisetting av områder.

Høy kompetanse er en forutsetning for å kunne registrere og presentere biologisk mangfold-data på en god måte. Biofokus sine medarbeidere er derfor godt skolert innenfor en rekke artsgrupper og har en bred økologisk forståelse for de ulike naturtypene som de arbeider med, det være seg skog, kulturlandskap eller ferskvann. Digitale verktøy som databaser, GIS og bilde-behandling er viktige redskaper i vårt arbeid for å anskueliggjøre naturverdier på en best mulig måte.

Stiftelsen utgir den digitale rapportserien [Biofokus rapport](#).

Biofokus rapport 2025–005
ISSN 1504-6370
ISBN 978-82-8449-459-3

Gaustadalléen 21
NO-0349 OSLO
Org.nr: 982 132 924
post@biofokus.no
biofokus.no